

Морозенко (скорочено)

Панас Мирний

Ще тільки почало смеркатися, Катря запалила каганчик і забралася з сином на піч. Сьогодні Катря останнє полінце зтопила, щоб спекти з останньої мисочки борошенця перепічайку, зварити з останнього бурячка борщ. Серце її боліло, з очей лилися сльози: що ж вони з Пилипком завтра їсти будуть. Син припав до матері й почав заспокоювати: завтра Новий рік, і він піде у сусіднє село до хрещеного батька посипати та й принесе їстівного. Катря злякалась, що він дійсно піде лісом, в такий лютий мороз, ще й так далеко, та замерзне. Вона знала, який вразливий Пилипко до чужого горя, а до свого... Він і обдурити зможе, аби її заспокоїти. Щоб одвернути його від цього заміру, почала лякати Морозенком: що той старий та кремезний, голова з гору, замість волосся крига, борода з бурульок, очі з криги, білі та блискучі, ноги в землі, не видко, а руки — довжелезні хапала. Холодом дихне, а руками махне — по всьому світу снігом та холодом стеле. Катря була певна, завдавши синові такого страху, що він побоїться піти щедрувати. А сама почала думати, щоб його продати, аби перебитись до тепла. Але в хаті було пусто... Може, вона про щось забула? Та ні, продавати було нічого. Незабаром огорнуло Катрю німе забуття, міцний сон прикрив її своїм спокоєм.

Десь далеко за північ, мов заєць, загорнений у довгу материну свитку, закутаний її чорним платком, у шкарбунах на босу ногу, вискочив Пилипко із хати та й полинув із села в ліс. Пилипко радів, що мати не чула, як він встав, одягся і вийшов. От якби ще й повернутись, доки мати спить. Він би приніс великі дари, поклав на стіл і вдав би, що спить. Мати, побачивши їжу, здивувалась б, а він би зареготав, що не злякався Морозенка.

Добігши до лісу, Пилипко злякався: ліс стояв страшний та похмурий, і скрізь йому ввижались страховиська. Він пригрозив Морозенку і вирушив далі. Збився з дороги, заблукав у густому лісі. Ось вибрався на чисту поляну і вирішив перепочити трохи на пеньку. Поляна здалась йому горницею Морозенка. Холоду він не відчував, руки-ноги німіли, неміч чи сон колихали його. Здалося йому, що поляна освітілась сизим світлом, почали ворухитись та гомоніти сніжинки, взялися до гри, почали співати пісень. Гукнули музику — старого цвіркуна. Пилипко здивувався тому, що тут діється. Закружляли, затанцювали сніжинки, а у Пилипка потемніло в очах, голова пішла обертом, думки почали зникати. Побачив він діда Морозенка. Тихо схилився він над Пилипком, ніби в замилюванні. Поцілував його в уста... І затихло все в хлопчику, покритися темним, холодним спокоєм...

Матір розбудили голосні вітання щедрувальників. Вона кинулась — нема Пилипка, вискочила до дітей: "Ви не бачили Пилипка?" Ті поторопіли: "Ні..." Вхопивши кожушину, помчала до лісу, гукаючи сина. В грудях дух затинаяся, серце билось несамовито, а вона неслась, не чуючи під собою ніг. Хіба вона для себе дише? Хіба серце для неї б'ється?

Коло лісу побачила, що бита дорога верне вправо, а чийсь маленький слід — вліво. Чорною марою тиняється вона по тому сліду, куди він поверне, і вона туди. Серед густої поляни вгледіла вона на пеньку свого Пилипка. Нестямно скрикнувши, вхопилася за нього. Палаючий огонь не обпik би так боляче їй рук, як обпекло холодне Пилипкове тіло. Каменем повалилась Катря біля сина та вже більш і не підводилась. У неї од нестями розірвалося серце...